

Het tijdperk van de metropolen

Met de eurocrisis staat het belang van een gezonde macro-economische omgeving bovenaan de beleidsagenda, met sterke supranationale sturing. Naast macro-economie is ook metro-economie bezig aan een opmars. Metropolen stuwen van onderuit de economie van regio's en landen. Dat biedt nieuwe perspectieven aan onze metropolen, vooral de Brusselse, mits een intelligente bestuurlijke aanpak.

Economische activiteiten clusteren zich in sterke mate rond grootstedelijke centra. De concentratie van bedrijven en werknemers brengen manifieste schaalvoordelen met zich mee en versterken de innovatiedynamiek. Binnen de Europese economische ruimte ontwikkelde zich een netwerk van metropolen, met het zwaartepunt nog steeds in centraal West-Europa. Vlaanderen en Brussel zijn sterk ingebed in het Europees stedelijk netwerk. Vooral de Brusselse metropool heeft de voorbije vijftien jaar economisch aan belang gewonnen. De Brusselse metropool heeft een belangrijk groeipotentieel als Europees beslissingscentrum.

De Brusselse metropool kampt echter met een aantal handicaps: mobiliteitsproblemen, gebrek aan ruimte voor bedrijven, toevloed van laaggeschoolde migranten die onvoldoende doorstromen naar de arbeidsmarkt, onveiligheid, bestuurlijke versnippering,... Het is evident dat de aanpak van die handicaps niet uitsluitend overgelaten kan worden aan Brusselse gemeenten of het gewest, omdat het belang ervan de kernstad overstijgt en afstemming met het beleid in de brede rand nodig is.

De in het communautair akkoord voorziene oprichting van een 'grootstedelijke gemeenschap' rond Brussel vormt een opstap naar een slimme bestuurlijke aanpak van de metropool. Tenminste in zoverre het zich ontwikkelt als intergewestelijk overlegplatform voor dossiers die de drie gewesten aanbelangen. De 'grootstedelijke gemeenschap' zou best ook de taken van Beliris overnemen, het samenwerkingsverband tussen de federale overheid en het Brussels gewest voor de hoofdstedelijke en internationale functie. De Brusselse metropool mag echter geen nieuw eiland worden, maar dient meer dan ooit verbonden te worden met het stedelijke netwerk van de Vlaamse Ruit (Antwerpen-Gent-Brussel-Leuven).

Lees meer vanaf pagina 8.

"De oprichting van een 'grootstedelijke gemeenschap' rond Brussel kan een opstap zijn naar een slimme bestuurlijke aanpak van de Brusselse metropool"

EUROCRISIS: OORZAKEN EN OPLOSSINGEN 04

Meer gezamenlijke economische en politieke pistes en de nauwe betrokkenheid van de ECB zijn cruciaal voor een uitweg uit de eurocrisis.

GROENE FISCALITEIT JUIST INZETTEN 14

Groene fiscaliteit is alleen nuttig om het milieu te verbeteren, niet om de schatkist te vullen.

Voka-kenniscentrum:**Eric Vermeulen** | Inhoudelijke strategie en coördinatie**Sonja Teughels** | Arbeidsmarkt en sociaal overleg**Gianni Duvillier** | Sociale zekerheid en loon- en arbeidsvoorwaarden**Hakima El Meziane** | Onderwijs en talent**Vincent Thoen** | Innovatie en economische groei**Marc Van den Bosch** | Milieu en energie**Carolien Pouleyn** | Energie en milieu**Katleen Mariën** | Mobiliteit en infrastructuur**Steven Betz** | Ruimtelijke ordening en milieu**Jan Van Doren** | Regionale economie, staatshervorming, EU-beleid en Brussel als EU-hoofdstad**Karl Collaerts** | Fiscaliteit, begroting, efficiënte overheid en

marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit

Anneliese Daelemans | Internationaal ondernemen en EU-beleid**Sofie Staelraeve** | Zorg en health care**Eindredactie:**

Tom Demeyer, Erik Durnez, Sandy Panis, Tim Spruytte

Vormgeving:

Group Van Damme, Oostkamp

Advertenties:

Centrale Voka-regie, Marie-Claude Tack, 056 24 16 51

Druk:

Geers Offset, Oostakker

Verantwoordelijke uitgever:

Björn Crul - Directeur communicatie Voka

Brouwersvliet 5, bus 4, 2000 Antwerpen

info@voka.be

www.voka.be

Vokaberichten verschijnt maandelijks (behalve in juli en augustus). Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd, opgeslagen of openbaar gemaakt, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Realiseer uw ambities

Met het juiste HR-advies worden uw ideeën realiteit

Uw mensen zijn de kracht achter uw succes. Alleen is het realiseren van een goed én motiverend HR-beleid er niet bepaald makkelijker op geworden. Want moet u nu besparen of investeren? Kan automatisering een uitweg bieden? En hoe houdt u de juiste mensen aan boord én tevreden?

Onze payroll, HR- en juridische specialisten flankeren uw bedrijf steeds met de juiste ondersteuning. Altijd met dat éne doel voor ogen: een HR-beleid dat resultaat oplevert. Voor u, uw mensen én uw organisatie.

→ Surf naar www.sdworx.be en ontdek hoe HR bijdraagt tot het verbeteren van het resultaat van uw organisatie.

Winnaar HR Excellence Award
Beste sociaal secretariaat

Tijdige bedrijfsoverdracht aanmoedigen

De vergrijzing doet zich op alle domeinen voelen. Dus ook in het ondernemerslandschap. Zo toonde onderzoek van professor Lambrechts van de HUB aan dat in de periode 2007-2017 ongeveer 28 procent van de kmo's overgedragen wordt. Tijdig de bedrijfsoverdracht voorbereiden is essentieel om de doorgroeikansen van familiale bedrijven te vrijwaren. Daarbij is het wel verontrustend voor de continuïteit dat de meerderheid van de overdragers nog niet weet wie hen zal opvolgen.

Het familiebedrijf kan vandaag tegen 0 procent vererfd worden indien aan talrijke, stringente en administratief belastende voorwaarden voldaan is. Die resulteren in een zeer beperkt succes van de maatregel. In 2009 ontving de administratie 89 aanvragen voor toepassing van het nultarief, wat leidde tot 76 positieve attesten. Echt doeltreffend is die maatregel dus niet.

De Vlaamse regering verandert het geweer nu van schouder. Vanaf 2012 is de schenking van het familiebedrijf (inclusief eenmanszaken) niet meer belast. Indien de bedrijfsopvolging niet bij leven geregeld werd, geldt vanaf dan het verlaagd tarief van 3 procent bij vererving naar kinderen of tussen echtgenoten en samenwonenden, en 7 procent in alle andere gevallen. Deze hervorming tracht de continuïteit van de onderneming te verzekeren door successieplanning bij leven fiscaal aan te moedigen. Die filosofie geniet de steun van Voka.

Bij diegenen die al weten aan wie ze hun onderneming overdragen, blijkt dat in 61 procent van de gevallen een lid van de familie te zijn. Voor die doelgroep is schenking een potentieel interessante overdrachtspiste. Het belangrijkste voordeel is dat de opvolger bij deze vorm van bedrijfsoverdracht vaak een beroep kan blijven doen op de knowhow en ervaring van de overdrager. Omdat bedrijfsleiders soms (nog) niet graag de volledige zeggenschap afstaan, is ook in de mogelijkheid voorzien enkel de blote eigendom te schenken. In Zweden schafte de overheid zowel de schenkings- als de successierechten bij overdracht af. In Vlaanderen zal het successierecht bij bedrijfsvererving iets hoger liggen dan voorheen. Ook die bedrijfsoverdracht blijft echter nog steeds mogelijk aan een gunsttarief. Het geeft bovendien een

bijkomende incentive om de bedrijfsoverdracht bij leven te regelen. Dat de tariefverhoging onherroepelijk leidt tot de liquidatie van de onderneming bij plots overlijden van de zaakvoerder moet ook gerelativeerd worden. Men kan zich tegen dat risico immers verzekeren.

Het is goed dat de twee regelingen dezelfde voorwaarden zullen kennen. Bovendien wordt de administratief belastende loonlastenvoorwaarde niet langer opgelegd. Enkele voorwaarden zijn ten slotte ook minder stringent gemaakt. Zo laat de participatievoorwaarde in sommige gevallen ook toe dat een onderneming waarin een van de hoofdaandeelhouders slechts een belang heeft van 30 procent, ook gratis geschonken kan worden. Die aanpassingen zullen de toepassing van de regelingen verhogen.

Toch dringen zich nog enkele decretale aanpassingen op. Zo is de antimisbruikregeling thans te veralgemeend geformuleerd en zouden alle vennootschapsgroepen die aan de voorwaarden voldoen voor het fiscale voordeel, in aanmerking moeten komen. Kortom, het is een goede regeling die echter nog wat aanpassingen behoeft om echt succesvol te kunnen zijn. ■

Karl Collaerts, Voka-kenniscentrum: "De hervorming van de successieplanning moet de continuïteit van de onderneming verzekeren."

03 STANDPUNT

04 EUROPA

Een oplossing voor de eurocrisis

07 VERGUNNINGEN

Naar een unieke milieuvergunning

08 BRUSSEL

De kracht van metropolen

13 MILIEU

Een duurzaam materialenbeheer

14 FISCALITEIT

Verborgene groene belastingen

15 HET CIJFER

Vlaamse arbeidsmarkt in nauwe schoentjes

Eurozone op losse schroeven

Ruim drie jaar na de val van Lehman Brothers is de eurozone nog niet uit de gevarenzone. Ondanks verschillende initiatieven en reddingsplannen scheert het wantrouwen bij internationale investeerders hoge toppen. De nauwe betrokkenheid van de Europese Centrale Bank zal hoe dan ook cruciaal blijven. Bovendien bewandelt de eurozone best zo snel mogelijk een meer gezamenlijke economische, politieke en budgettaire piste. Hans Bevers

- [Oorzaak eurocrisis is onvermogen van lidstaten om economische schokken op te vangen](#)
- [Aanpassen loonkosten aan productiviteit essentieel voor niet-kernlanden](#)
- [ECB moet rol van 'lender of last resort' blijven spelen](#)

De financiële crisis in de tweede helft van 2008, met het faillissement van Lehman Brothers als exponent, dwong de conjunctuur fors in de remmen en resulteerde in hoog oplopende overheidstekorten. Bovendien schoten Europese overheden talloze financiële instellingen met miljardeninjecties ter hulp om de fel geslonken kapitaalbasis ten gevolge van afschrijvingen op risicovolle activa te stutten. Die combinatie zorgde ervoor dat de overheidsfinanciën op een onhoudbaar pad verzeilden en financiële markten hogere risicopremies oplegden. Ratingbureaus verlaagden intussen de kredietwaardigheid van Griekenland, Ierland en Portugal tot rommel en ook de druk van de financiële markten op Spanje, Italië, Frankrijk en België verhoogde in meer of mindere mate.

OPTIMALE MUNTUNIE

Anders dan vaak wordt beweerd en afgezien van de situatie in Griekenland, ligt de oorsprong van de huidige eurocrisis niet in de historisch slecht beheerde overheidsfinanciën. De overheidsschuld in Spanje, Ierland en Portugal bedroeg aan de vooravond van de 'Grote Recessie' respectievelijk slechts 25%, 36% en 68% van het bbp. De Portugese overheidsschuld situeerde zich daarmee op het niveau van Duitsland en Frankrijk. De echte oorzaak moet gezocht worden in het onvermogen van individuele lidstaten om financiële en economische schokken terdege op te vangen in afwezigheid van een eigen munt en monetair beleid. In die zin is de eurozone geen optimale muntunie.

Het faillissement van Lehman Brothers in september 2008 legde de problemen van de muntunie op pijnlijke wijze bloot. In sneltempo draaiden internationale investeerders hun beleggingen in de niet-kernlanden

terug. Die kapitaalstromen droegen tot in 2008 in sterke mate bij tot het groeitempo maar het opdrogen van de internationale financieringsbasis zorgde er voor een sterke terugval van de binnenlandse vraag. De gebrekkige concurrentiekracht, geïllustreerd door de opgelopen tekorten op de lopende rekening van de betalingsbalans en het sterk afkalvende marktaandeel op de exportmarkten, weerhield de getroffen landen ervan om te profiteren van het sterke herstel van de wereldhandel sinds het tweede kwartaal van 2009.

Naarmate de verschillen inzake economische prestaties tussen lidstaten van de eurozone groter zijn, vergroot eveneens het belang van arbeidsmarktflexibiliteit (loonflexibiliteit en arbeidsmobiliteit) als correctiemechanisme om asymmetrische schokken binnen de muntunie op te vangen. Idealiter vertoont een muntunie zowel een hoge graad van enigszins gelijkaardige regionale economische prestaties als een grote mate van arbeidsmarktflexibiliteit. Maar die perfecte combinatie is evenwel niet strikt noodzakelijk voor het voortbestaan van de muntunie. Een voldoende hoge graad van complementariteit tussen beide kan er immers voor zorgen dat de voordelen (minder transactiekosten, efficiëntere allocatie van middelen en afwezigheid van forse destabiliserende wisselkoersschommelingen) de nadelen (onmogelijkheid van devaluatie om concurrentiekracht te verbeteren) van een gezamenlijke munt alsnog overtreffen.

Het bovenstaande laat meteen uitschijnen dat de eurozone voor de uiterst moeilijke oefening staat om zichzelf binnen een tijdspanne van pakweg tien jaar te overleven. Vooreerst, de (her)aanpassing van de loonkosten aan de productiviteit in functie van een gediversifieerde exportstructuur

en exportmix is hoe dan ook essentieel om de concurrentiekracht van niet-kernlanden dicht bij het niveau van de kernlanden te brengen. In de strijd om internationaal marktaandeel belooft zo'n 'interne devaluatie' intussen zeer uitdagend te worden. Meer zelfs, als ook de kernlanden in Europa daar al te fors op inzetten, is die convergentieoefening gedoemd om te mislukken. Coördinatie van het economische beleid op Europees niveau mag dus niet zomaar synoniem staan voor een gelijkstelling ervan. Afdwingbare landenspecifieke maatregelen kunnen hier zeker een positieve bijdrage leveren. Ten tweede, de forse aanscherping van loonflexibiliteit en arbeidsmobiliteit botsen op aanzienlijke culturele en taalverschillen binnen Europa. De voorgestelde maatregelen in het pact voor de euro en het vernieuwd economisch bestuur (het zogenaamde 'six pack') met herverpakte begrotingsregels en macro-economisch toezicht zijn dus noodzakelijk, maar zeker onvoldoende om de eurozone in de nabije toekomst uit de gevarenzone te houden.

LENDER OF LAST RESORT

De zoektocht naar succesvolle oplossingen verloopt traag en is in sterke mate ingegeven door vooral politieke agendasetting in de lidstaten zelf. Het gebrek aan politieke eensgezindheid geeft daarenboven aanleiding tot suboptimale pistes zoals de verwijdering van een aantal lidstaten uit de eurozone of de creatie van een nieuwe noordelijke muntunie rond kernland Duitsland. Die opties worden door sommigen als valabel beschouwd, maar gaan geheel voorbij aan de (loodzware) economische kostprijs verbonden aan het uiteenvallen van de eurozone. Die kosten zijn haast onmogelijk te berekenen en bestaan onder meer uit enorme contractuele en politieke kosten, een forse inkrimping van de internationale handel door protectionisme, wanbetalingen van overheden en bedrijven, veelvuldige ratingverlagingen en massale afschrijvingen bij financiële instellingen. Kortom, een indringende systeemcrisis waar we het einde niet van kunnen voorspellen.

Op korte termijn moet de ECB de rol van 'lender of last resort' ten volle blijven spelen, zelfs wanneer de akkoorden van 21 juli en 27 oktober prak-

tische ingang vinden en het Europees Steunfonds (EFSF) obligaties op de secundaire markt kan kopen. De geplande uitbreiding van het huidige reddingsfonds tot 1.000 miljard euro komt er in hoofdzaak op neer dat een verzekerings- of garantiemechanisme ingebouwd wordt. Op basis van die garantie kunnen vervolgens (internationale) investeerders aangetrokken worden. Het grootste risico van die hefboomconstructie ligt in het feit dat er weerom geen expliciete 'lender of last resort' aangeduid wordt. Daarenboven is het nagenoeg zeker dat hoger vernoemd bedrag weerom onvoldoende zal zijn, en voorwerp zal zijn van speculatieve bewegingen op de financiële markten. Alleen al de Italiaanse overheidsschuld bedraagt bijna dubbel zoveel als de potentiële reikwijdte van het EFSF. In die optiek wordt alweer geen definitieve oplossing geboden. De nauwe betrokkenheid van de ECB blijft daarom ook in de toekomst absoluut cruciaal. Haar onbeperkte slagkracht vormt immers het enige mogelijke afschrikmiddel tegen mogelijke speculatieve bewegingen richting sleutellanden als Italië en Spanje.

Het is weliswaar geen geheim dat er binnen de ECB veel discussie bestaat over het opkopen van staatsobligaties. Getuige daarvan het vertrek van Axel Weber en Jürgen Stark. Op langere termijn kan de techniek van ongebreidelde geldcreatie inderdaad synoniem staan voor oplopende inflatie, maar vandaag is die vrees ongegrond en van ondergeschikt belang. De belangrijkste reden is dat die extra middelen (vooralnog) niet in de reële economie terecht komen. Het bewijs daarvoor wordt geleverd door de historisch trage groei van de totale geldhoeveelheid (M3). Bovendien moet de focus nu allermindst liggen op het bestrijden van inflatie, maar wel op het succesvol bestrijden (met alle middelen) van de eurocrisis. De rol van de ECB is daarbij uiterst belangrijk.

POLITIEKE UNIE

Door naast de moeilijke streeftocht naar meer regionale economische convergentie en arbeidsmarktflexibiliteit eveneens de politieke component op scherp te zetten, zullen de overlevingskansen van de eurozone nog vergroten. Het concept van een politieke unie is, in tegenstelling tot →

“De focus moet nu niet liggen op het bestrijden van inflatie, maar op het bestrijden van de eurocrisis”

- [Politieke daadkracht kan overlevingskans eurozone vergroten](#)
- [Eengemaakte obligatiemarkt katalysator voor politieke integratieproces](#)
- [Instrument om budgettaire discipline bij lidstaten te verhogen, is nuttig](#)

dat van een monetaire unie, niet eenduidig. Het valt nauwelijks te betwisten dat de Europese Unie op institutioneel niveau al vele kenmerken vertoont van een moderne politieke unie. Op het functionele niveau van de EU daarentegen valt naar de toekomst toe nog een weg af te leggen. Zonder een aantal concrete stappen zal de eurozone hoe dan ook een fragiele constructie blijven.

Een eengemaakte obligatiemarkt vormt alvast een eerste belangrijke stap en kan als katalysator functioneren om het politieke integratieproces te versnellen. De uitgifte van euro-obligaties zou alvast een grote en liquide markt voor Europees schuldpapier in het leven roepen. Het is vrijwel zeker dat daarvoor vanuit het diversificatiestandpunt van internationale investeerders veel interesse bestaat. De budgettaire situatie van de eurozone, met een gezamenlijke schuldgraad van 87% en overheidstekort van 4,5% van het bbp, kan immers moeiteloos de toets met de Verenigde Staten (respectievelijk bijna 100% en 10% van het bbp) doorstaan.

Die formule wordt best aangevuld met een instrument om de budgettaire discipline bij individuele lidstaten in de toekomst te versterken. In het omgekeerde geval zouden euro-obligaties voor individuele lidstaten een ontmoediging kunnen betekenen om de begroting en concurrentiekracht blijvend op punt te stellen (moral hazard). Een (gedeeltelijke) oplossing voor dat probleem zou kunnen zijn dat lidstaten een surplus aan schulden (boven een bepaald percentage, zogenaamde ‘red bonds’) op zelfstandige basis moeten ophalen. Dat betekent een incentive om de schuldgraad sneller terug te dringen. Anderzijds kan evenmin uitgesloten worden dat de kapitaalmarkten de facto gesloten zouden blijven voor die obligatie-uitgiften bij ernstige twijfels over de houdbaarheid van de openbare financiën. Hier treedt weerom de uiterst belangrijke rol van de ECB als ‘lender of last resort’ op de voorgrond. Door haar engagement als ‘redder van de laatste kans’ te expliciteren, is de kans overigens groot dat het nooit zover komt.

Hans Bevers
Voka-kenniscentrum
hans.bevers@voka.be

Bovendien zal een mechanisme van inkomenstransfers mogelijk moeten zijn om de negatieve gevolgen van tijdelijke asymmetrische schokken voor een bepaalde regio op te vangen. In ieder geval zal het Europees budget aanzienlijk groter moeten zijn dan de huidige middelen (1% van het bbp) waarover de EU momenteel beschikt.

In een (gedeeltelijke) begrotingsunie schuilt meteen ook een gevaar om de hoek. In de mate dat loonflexibiliteit en arbeidsmobiliteit daardoor verhinderd zouden worden, dreigen die inkomenstransfers een permanent karakter te krijgen. Daarnaast zullen bepaalde nationale beslissingsbevoegdheden (als mogelijke bron van economische divergentie) gedeeltelijk naar een supranationaal coördinatie-niveau geheven moeten worden om de politiek en economische integratie te verstevigen.

Ook dat is een uiterst complexe denkoefening die verdere uitwerking behoeft. De gedeeltelijke coördinatie (niet noodzakelijk gelijkstelling) van loonvorming, sociale zekerheid en fiscaal beleid werpen zich op als belangrijkste domeinen.

“Boven alles moet nu werk gemaakt worden van de verwaarloosde en onzichtbare kracht van een Europese identiteit”

Boven alles moeten Europese beleidsmakers nu dringend werk maken van de verwaarloosde en onzichtbare kracht van een Europese identiteit. Op een uitzondering na faalden zij glansrijk om de potentiële toegevoegde waarde van de eurozone en Europa duidelijk uit te leggen. Het complexe vraagstuk van een goed werkende monetaire unie wordt daardoor alleen maar makkelijker oplosbaar. ■

Permanente milieuvergunning: goed begonnen...

De Vlaamse regering keurde een startnota goed over de invoering van de unieke omgevingsvergunning. Daarin legt ze krachtlijnen vast voor de integratie van de milieu- en de stedenbouwkundige vergunning en/of -melding. Ze acht daarbij de invoering van een permanente vergunning noodzakelijk. De hervorming zal leiden tot vereenvoudiging, tijdswinst en meer coherente procedures zonder gevaar voor tegenstrijdige adviezen. Toch zijn er nog een aantal aandachtspunten.

Een eerste probleem stelt zich bij de timing. Die lijkt moeilijk haalbaar, vermits het doel is om uiterlijk op 31 december van dit jaar een ontwerpdecreet voor te leggen aan de Vlaamse regering. Eerst moet er nog een conceptnota uitgewerkt worden die vervolgens langs verschillende adviesorganen moet passeren. Gelet op het ingrijpend karakter van de geplande hervorming is die timing dus ambitieus. Daarom is het beter om alvast snel de horde van de permanente milieuvergunning te nemen om vervolgens de unieke omgevingsvergunning in te voeren.

Voka ijvert al langer voor het schrappen van de vervaltermijn van de milieuvergunning. We stellen wel vast dat veel bedrijven bezorgd zijn dat de komst van een permanente vergunning met bijhorende periodieke evaluatie zal leiden tot het permanent in vraag stellen van de milieuvergunning. Dat is uiteraard niet de bedoeling. Vraag is wat die periodieke evaluaties precies gaan inhouden en welke periodiciteit men wil hanteren.

HUIDIGE SITUATIE

Vooraleer die vraag te beantwoorden, houden we in gedachte dat vandaag artikel 45 van Vlarem I de overheid al de mogelijkheid biedt om bij gemotiveerde beslissing de voorwaarden in lopende vergunningen te wijzigen of aan te vullen. Bovendien kan een lopende milieuvergunning ook rechtstreeks beïnvloed worden wanneer sectorale voorwaarden aangepast worden in Vlarem. De praktijk leert ons dat dat niet heeft geleid tot misbruiken zodat bedrijven vandaag een gevoel van exploitatiezekerheid hebben gedurende de looptijd van hun milieuvergunning. Absoluut is de milieuvergunning echter niet.

WAT MOET ER VERANDEREN?

De startnota stelt dat met de komst van de permanente vergunning de overheid haar slagkracht moet behouden om de risico's en de hinder van inrichtingen en de impact ervan op de milieukwaliteit onder controle te brengen en te houden. Dat zou veronderstellen dat de Vlarem-inrichtingen onderworpen moeten worden aan een periodieke controle en evaluatie die desgevallend moet kunnen leiden tot een herziening van de vergunning. Het gebruik van de termen ‘controle’ en ‘evaluatie’ lijkt een actievere rol van de overheid te impliceren dan in het huidige systeem. Voor de meest milieubelastende bedrijven vormt dat geen probleem, omdat zij onder het toepassingsgebied vallen van de Europese Richtlijn Industriële Emissies. Die richtlijn verplicht de lidstaten al om die milieubelastende bedrijven periodiek te controleren en te evalueren door bijvoorbeeld na te gaan of de inrichting nog voldoet aan de best beschikbare technieken.

Het merendeel van de Vlaamse bedrijven valt echter niet onder het toepassingsgebied van de richtlijn, waardoor er geen reden is tot meer controles of evaluaties van die bedrijven. Wanneer er zich feiten voordoen die aanleiding geven tot controle of evaluatie, kan de bevoegde instantie immers nog steeds ingrijpen op basis van artikel 45 van Vlarem I. Het opleggen van een vaste periodiciteit heeft voor die bedrijven geen zin en draagt niet bij tot de vooropgestelde doelen van vereenvoudiging van de procedures en kostenbesparing. Voka dringt ten slotte ook aan op het behoud van de meldingsplicht voor de klasse 3-inrichtingen. Het kan niet de bedoeling zijn dat die omgevormd wordt tot een vergunningsplicht. ■

- [Beter eerst horde nemen van permanente vergunning, daarna die van de unieke](#)
- [Periodieke evaluatie mag niet leiden tot permanent in vraag stellen milieuvergunning](#)
- [Opleggen van vaste periodiciteit heeft voor merendeel bedrijven geen zin](#)

Steven Betz
Adviseur Voka-kenniscentrum
steven.betz@voka.be

Toekomstperspectief voor Brusselse metropool, en voor Vlaams stedengewest

Het tijdperk van de metro-economie

Met de eurocrisis staat het belang van een gezonde macro-economische omgeving bovenaan de beleidsagenda. Maar naast macro-economie is ook de metro-economie bezig aan een onstuitbare opmars. Metropolen stuwen van onderuit de economie van regio's en landen, vaak over grenzen heen. Dat biedt nieuwe perspectieven aan onze metropolen, vooral de Brusselse metropool en het Vlaams stedelijk netwerk. Dat vergt wel een andere bestuurlijke aanpak. Jan Van Doren

- Economische activiteiten clusteren zich steeds meer rond stedelijke polen
- Waar veel bedrijven en mensen samenzitten, ontstaan meer nieuwe ideeën
- Belangrijkste bedreigingen zijn congestie en gebrek aan betaalbare ruimte
- Economisch succes van metropolen afhankelijk van goed flankerend beleid

De wereld is helemaal niet vlak, de titel van de bestseller van de Amerikaanse journalist Thomas Friedman ten spijt. Economische activiteiten clusteren zich steeds meer rond stedelijke polen. Het is dus niet zo dat de digitale revolutie gekoppeld aan snelle transportmogelijkheden de fysieke nabijheid herleid heeft tot irrelevante vestigingsfactor. Uiteraard is er wel een globale spreiding van de wereldeconomie. Maar binnen landen en grote regio's neemt de concentratie van de economie in grote agglomeraties toe. In economenland is het fenomeen van de metropoolvorming reeds jaren 'talk of the town'. Van Nobelprijs-winnaar Paul Krugman (*Increasing Returns and Economic Geography*, 1991) over Richard Florida (*The Rise of the Creative Class*, 2004) tot Edward Glaeser (*Triumph of the City*, 2011). Binnen een brede tijdshorizon bekeken zijn steden overigens altijd al economische trekpleisters geweest.

Meer dan de helft van de wereldbevolking leeft in steden. Europa is het meest verstedelijkte continent, met ruim zeventig procent stedelijke bevolking. In de VS woont twee derde van de bevolking in metropolen, die instaan voor drie kwart van de Amerikaanse economie. In China wordt circa zeventig procent van het bbp gerealiseerd in stedelijke centra, waar ruim veertig procent van de bevolking woont.

Wat is de economische logica achter de clustering van mens en economie in metropolen? Bij aanvang is er steeds een bepaald natuurlijk voordeel in het spel, zoals ligging op een transportknooppunt, toegang tot een belangrijke markt, vestiging van beslissingscentra,...Van daaruit start een cumulatief proces. Reeds gevestigde bedrijven trekken nieuwe bedrijven aan, vooral in de B2B-sectoren (marketing, advies, financiële diensten, transport, onderzoek,...). Die ondernemingen trekken uiteraard arbeidskrachten

aan, waarvan een groot deel voor eerder hoog gekwalificeerde jobs. Op zijn beurt zuigt de aanwezigheid van een pool van arbeidskrachten nieuwe bedrijven aan, op zoek naar personeel of op zoek naar consumenten.

De concentratie van bedrijven en werknemers brengen manifeste schaalvoordelen met zich mee. Maar de crux van het verhaal zit hem steeds meer in de innovatiedynamiek die de concentratie van activiteiten met zich meebrengt. Waar veel bedrijven en menselijk kapitaal samenzitten, is er meer mogelijkheid tot specialisatie en kunnen er door samenwerkingsverbanden en contacten meer nieuwe ideeën ontstaan. Recent onderzoek geeft aan dat stedelijke clusters in Vlaanderen een positief effect hebben op innovatie bij bedrijven (Vives, *Does firm agglomeration drive product innovation and renewal?*, Discussion paper 14, 2010).

Uiteraard zijn er ook tegenkrachten die het economisch succes van metropolen in de weg staan. De belangrijke bedreigingen zijn congestie en gebrek aan betaalbare ruimte. Een andere pijnpunt is vaak de dualisering, met een groeiende groep laaggeschoolden die moeilijk inzetbaar zijn. Dat veroorzaakt problemen rond veiligheid, druk op sociale uitgaven en de stadsvlucht van beter geschoolden. Het economische succes van metropolen hangt in belangrijke mate af van een goed flankerend beleid rond mobiliteit, ruimtelijke planning, veiligheid, onderwijs,...

EUROPESE BANAAN OF PENTAGON

Welke zijn de sterke metropolen binnen Europa? Veel hangt af van hoe we metropolen afbakenen. Dat is op zich een heel heikele oefening. Elk land heeft zijn eigen concepten. Er is zeker geen consensus rond wat nu de beste basis is voor economische analyse, laat staan beleid. In de lijstjes van Europese metropolen vinden we wel stevast dezelfde sterkhouders

wanneer het gaat om economisch gewicht of relatieve rijkdom: Londen, Parijs, Frankfurt, Berlijn, Moskou, Rome, Madrid, Brussel, Wenen, München,.... Het gaat doorgaans om hoofdsteden, en dan vooral van grote landen, maar ook soms om belangrijke economische centra zonder politiek beslissingscentrum.

Binnen de Europese Economische Ruimte ontwikkelde zich een netwerk van metropolen, met het zwaartepunt nog steeds in centraal West-Europa. Lange tijd maakte het concept van de Europese banaan opgang, het grootstedelijk netwerk dat loopt van Londen over Randstad-Holland, Brussel en de Vlaamse Ruit (het stedelijk netwerk tussen Antwerpen, Gent, Brussel en Leuven), het Roergebied, München tot Milaan. Daarnaast wordt ook het Europees Pentagon naar voren geschoven, waarbij de banaan verbonden wordt met Hamburg in het noorden en Parijs in het zuiden (zie figuur 1).

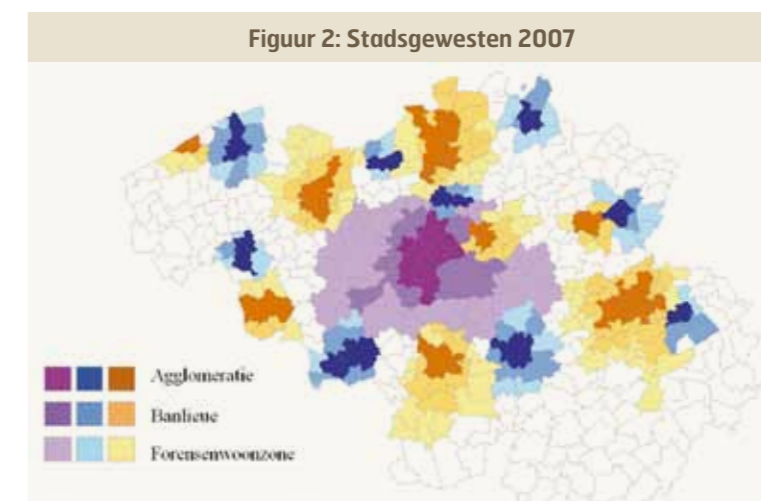
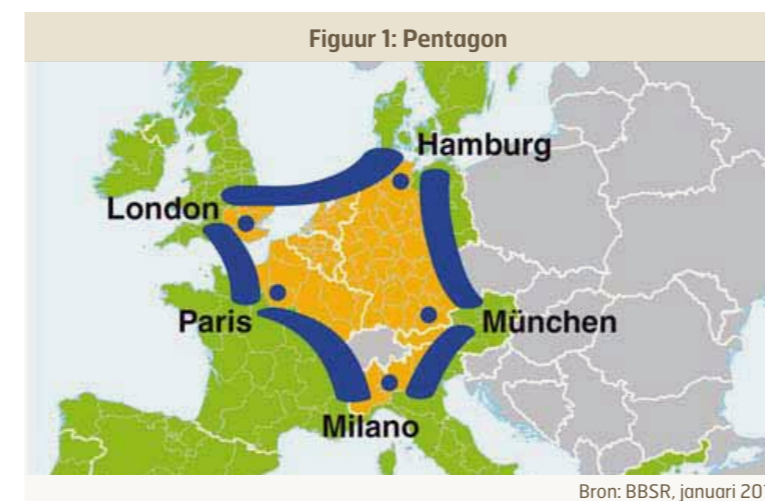
De EU heeft de voorbij jaren ook diverse programma's ontwikkeld ter ondersteuning van metropolen. Zo werd het statuut van een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS) gecreëerd, als vehikel voor

samenwerking in grensoverschrijdende metropolen. De Eurometropool Rijsel-Kortrijk-Doornik is de eerste notoire toepassing. In de plannen voor het Europees regionaal beleid voor de komende periode 2014-2020 wordt vijf procent van het budget voorbehouden voor metropoolontwikkeling.

BRUSSEL EN ANTWERPEN

Vlaanderen en Brussel zijn sterk ingebed in het Europees stedelijk netwerk. Maar hoe zit het met de metropoolvorming? Vertrekkend vanuit de grootsteden zijn er duidelijk twee uitschieters in ons land: Antwerpen en Brussel. Studies van economische geografen geven aan dat vooral de Brusselse metropool sterk is uitgedeind als stadsgewest in economische termen (zie kaart, op basis van E. Van Hecke, S. Luyten, *De Belgische stadsgewesten*, 2007). Voor het Brusselse stadsgewest zou het gaan om 62 gemeenten die samen de agglomeratie en de 'banlieu' vormen, wat neerkomt op grote delen van de arrondissementen Halle-Vilvoorde en Nijvel (buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Opvallend is de ontwikkeling van Mechelen en Leuven als aparte stadsgewesten. Maar metropolen zijn per definitie dynamische gegevens, zonder vaste grenzen.

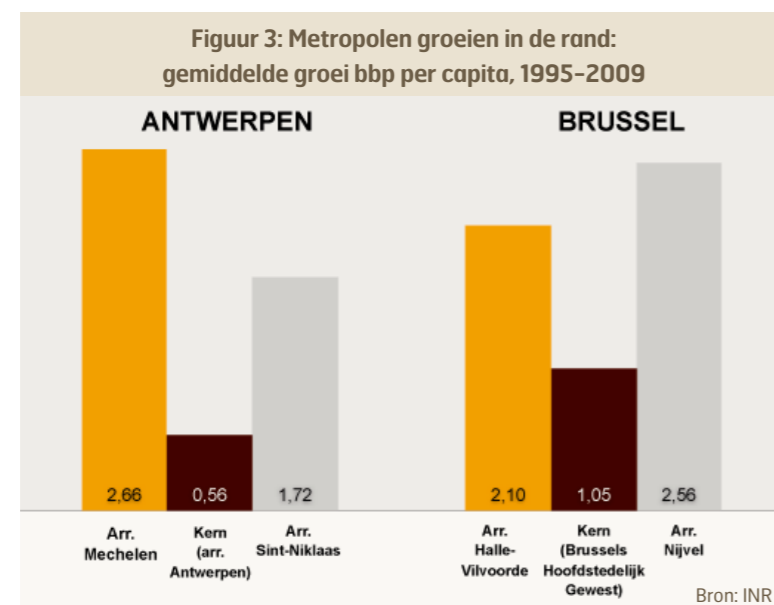
“Metropolen zijn per definitie dynamische gegevens, zonder vaste grenzen”

- Brusselse metropool staat voor 30% van Belgisch bbp
- Groei manifesteert zich vooral in de rand
- Kern en rand moeten als economisch geheel beschouwd worden

De Brusselse metropool staat in voor nagenoeg dertig procent van het Belgisch bbp, indien we het gebied statistisch afronden op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de arrondissementen Halle-Vilvoorde en Nijvel. Het economisch belang is sinds 1995 met circa twee procentpunt toegenomen. Dat toenemend gewicht is vooral te danken aan de groei van de rand (zie figuur 3). Ook rond de Antwerpse metropool waren het de aangrenzende zones, vooral het arrondissement Mechelen, die een relatief sterke groei kenden. Maar die was onvoldoende om de zwakke groei van het arrondissement Antwerpen te compenseren.

Die ontwikkelingen leren ons drie zaken. Ten eerste stellen we vast dat onze metropolen vooral sterk groeien in de rand, en er dus blijkbaar iets schort met de omgeving voor werken en ondernemen in de kernstad. Ten tweede moeten de kern en de rand meer dan ooit als een economisch geheel beschouwd worden, wat een afstemming van het beleid over lokale grenzen heen veronderstelt. Ten derde lijkt de Antwerpse metropool het

moeilijker te hebben dan de Brusselse, en dat heeft zeker te maken met het economisch weefsel van beide metropolen. Antwerpen heeft als industrieel centrum, verbonden met de havenfunctie, zwaarder geleden onder de internationale concurrentiedruk (denk maar aan de sluiting van Opel). Terwijl Brussel zijn rol als Europees beslissingscentrum versterkt zag en als dienstencentrum mee kon surfen op de golf van de tertiarisering van de economie. De keerzijde van de Brusselse medaille is dat deze metropool vrij sterk afhankelijk is van overheidsdiensten. Die zijn de voorbije decennia almaar toegenomen, maar staan thans zwaar onder druk.

PERSPECTIEVEN VOOR DE BRUSSELSE METROPOOL

De Brusselse metropool heeft een belangrijk groeipotentieel als Europees beslissingscentrum. Tenminste in een scenario waarbij we uit de Eurocrisis geraken en stappen zetten naar verdere Europese integratie. In diverse internationale rankings scoort Brussel of de Brusselse metropool hoog: zesde Europese zakenstad (Cushman & Wakefield, 2011), vijftiende zakenstad ter wereld (Derudder, B., Taylor, PJ, *The Global Capacity of Belgium's Major Cities: Antwerp and Brussels Compared*, Belgeo, 2003), als politiek centrum derde plaats internationaal (Knight Frank, 2011) en eerste plaats Europees (BBSR, *Metropolitan Areas in Europe*, 2011).

Maar die internationale uitstraling wordt onvoldoende gevaloriseerd, zo blijkt uit recente benchmarkingstudies van het Zwitserse onderzoeksbureau BAK Basel Economics (waarbij de Brusselse metropool statistisch wordt afgebakend als het Brussels gewest en de arrondissementen Halle-Vilvoorde en Nijvel). De economie van de Brusselse metropool kende het voorbije decennium een jaarlijks gemiddelde groei van een kleine twee procent, iets beter dan het gemiddelde van de Europese metropolen, maar ver achter Luxemburg, Dublin, Londen en Madrid. De werkgelegenheid groeide in de Brusselse metropool de voorbij tien jaar amper met gemiddeld jaarlijks een half procent. Dat is onder het gemiddelde van de Europese metropolen.

De voorbije tien jaar werd de groei van de economie van de Brusselse metropool vooral getrokken door zakelijke diensten. Die sector levert

al bijna achttien procent van de toegevoegde waarde in de Brusselse metropool (BM), terwijl die voor de Europese metropolen gemiddeld vijftien procent is. De financiële diensten zijn er de jongste jaren op achteruitgegaan, maar vertegenwoordigen wel meer dan tien procent van de BM-economie. Een pijnpunt blijft de relatief zwakke positie van horeca en toerisme, met een aandeel van amper vier procent in de BM-economie tegenover zes procent gemiddeld bij de Europese metropolen.

Indien de Brusselse metropool een jobgroei had gekend zoals gemiddeld voor andere Europese metropolen, dan had het de voorbije tien jaar een 50.000 bijkomende jobs gecreëerd, waarvan een groot deel in sectoren met veel laaggeschoolde werkgelegenheid, zoals horeca, toerisme en transport. Het is zaak om meer jobs te creëren in die sectoren, zonder de sterkhouders te verwaarlozen, met name zakelijke en financiële diensten, ICT, hoofdkantoren en met de EU gelieerde activiteiten. Die BM-speerpunten trekken hooggeschoolde arbeid aan, maar kunnen indirect ook leiden tot laaggeschoolde activiteiten: koerier- en transportdiensten, horeca, onthaal, shopping, vrijetijdsdiensten, diensten aan personen,...

DEMOGRAFISCHE BOOM

De demografische boom waar Brussel tegenaan kijkt – een 150.000 inwoners extra binnen tien jaar, vooral jongeren – is tegelijk een uitdaging én een troef. Het Brussels gewest is een eiland van jong menselijk kapitaal. Als je die reserve kan inschakelen, creëer je een boost: bedrijven vinden arbeidskrachten, en die verruimen de consumentenmarkt. Maar er zijn voorwaarden. De Brusselse metropool kampt met een aantal handicaps die vaak metropolen de das om doen: aanzienlijke mobiliteitsproblemen, een gebrek aan ruimte voor bepaalde economische activiteiten zoals logistiek, de toevloed van laaggeschoolde migranten die te weinig geactiveerd worden naar de arbeidsmarkt, onveiligheid en bestuurlijke versnippering. Het is evident dat de aanpak van die handicaps niet kan overgelaten worden aan de kernstad, omdat het belang ervan de kernstad overstijgt en afstemming met het beleid in de rand nodig is.

Zoals vele metropolen kampt ook de Brusselse metropool met een probleem van ‘governance’. Ze kampt met een dubbele politieke fragmentatie: binnen het Brussels gewest is er een versnippering over negentien gemeenten, binnen de metropool stremt de beleidsafstemming tussen de gewesten. Biedt het communautair akkoord hier nieuwe perspectieven?

GOVERNANCE OP MAAT VAN METROPOOL

Positief is de oprichting van een ‘grootstedelijke gemeenschap’, als intergemeentelijk overlegplatform voor dossiers die de drie gewesten aanbelangen. Het is afwachten hoe dat overleg ingevuld zal worden. Storend is wel dat alle gemeenten van de provincie volgens het akkoord zouden deel uitmaken van het overlegorgaan. Dat dreigt het overleg te bemoeilijken.

De ‘grootstedelijke gemeenschap’ zou best ook de taken van Beliris overnemen. Beliris is het samenwerkingsverband tussen de federale overheid en het Brussels gewest rond de hoofdstedelijke en internationale functie. Het kan over een jaarlijks budget van 125 miljoen euro beschikken voor infrastructuurprojecten. Verder voorziet het communautair akkoord in een overdracht van verantwoordelijkheden van de Brusselse gemeenten naar het gewest, bijvoorbeeld rond veiligheid, mobiliteit en vergunningen. Maar de gemeenten blijven in die thema’s toch belangrijke bevoegdheden behouden. De vraag is of het gewest met zijn opdracht van coördinatie en (bindende) richtlijnen sterk genoeg zal staan om een ‘Copernicaanse’ verschuiving van het politieke zwaartepunt binnen Brussel naar het gewest te realiseren.

Het Brussels gewest krijgt volgens het communautair akkoord een bijkomende dotatie van 461 miljoen euro, die deels geaffecteerd is aan mobiliteit en veiligheid. Door bijkomende middelen toe te bedelen zonder resultaatverbintenissen, is er geen enkele garantie dat die middelen ook aangewend zullen worden voor de internationale, economische functie van Brussel. In het Voka-voorstel kreeg Brussel perspectief op bijkomende budgetten door het gewest te laten delen in de vennootschapsbelasting. Op die manier zou het de inspanningen meer richten op economische ontwikkeling, omdat het daar ook aan zou verdienen. →

“Het Brussels gewest is een eiland van jong menselijk kapitaal”

“Een goede basis voor samenwerking in metropolen is een gedeelde toekomstvisie en een businessplan”

Metropolen zijn een dynamisch gegeven. Zelden of nooit vallen hun economische grenzen samen met politieke grenzen. De inzet voor het bestuur van metropolen is niet ‘government’, maar ‘governance’, zegt Bruce Katz, Amerikaans metropool-expert van het Brookings Institution, die ook president Obama adviseerde. Het komt erop aan om politieke fragmentatie en concurrentie in de betrokken zone te overwinnen door samenwerking. Wereldwijd ontwikkelen zich de jongste decennia zo’n samenwerkingsmodellen, vaak over landsgrenzen heen (zie kader).

BUSINESSPLAN

Een goede basis voor zo’n samenwerking is een gedeelde toekomstvisie en een businessplan, waarbij niet alleen publieke actoren maar ook het bedrijfsleven betrokken wordt. Voka heeft samen met de andere regionale werkgeversorganisaties BECI en UWE evenals het VBO een ontwikkelingsvisie en strategie uitgewerkt voor de Brusselse metropool: Business Route 2018 for Metropolitan Brussels (zie www.brusselsmetropolitan.eu). Daarop kan verder gebouwd worden binnen de op te richten ‘grootstedelijke gemeenschap’. Essentieel daarbij is dat de bestaande ‘natuurlijke’ troeven verder versterkt en uitgespeeld worden, en voor de Brusselse metropool is dat de aanwezigheid van Europese en internationale beslissingscentra.

De Brusselse metropool mag echter geen nieuw eiland worden, maar dient meer dan ooit verbonden te worden met het stedelijk netwerk van de Vlaamse Ruit. De stedelijke polen in dat netwerk zijn in belangrijke mate complementair, met Brussel als (internationaal) dienstencentrum, Antwerpen en deels ook Gent als industriële poort, en Leuven en Gent als speerpunten voor onderzoek en ontwikkeling. Dat ‘Randstad-Vlaanderen’ vormt internationaal bekeken één competitief stedelijk netwerk. Het is een visie die ook doorklinkt in het plan Vlaanderen in Actie, onder de noemer ‘groen en dynamisch stedengewest’. Het is nu hoog tijd om dat concept te vertalen in een concreet businessplan en in acties. ■

Jan Van Doren
Voka-kenniscentrum
jan.vandoren@voka.be

METROPOOLMODELLEN

Eurometropool Rijsel-Kortrijk-Doornik: Opgericht in 2008 als eerste Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS): overlegorgaan met de Franse en Belgische staat, de regio Nord-Pas-de-Calais en departement Nord, het Vlaams en Waals gewest, de provincies Henegouwen en West-Vlaanderen, intercommunales. Het gaat om een zone waarin 147 Belgische en Franse gemeenten betrokken zijn (twee miljoen inwoners). De Eurometropool werkt rond mobiliteit, planning, milieu, innovatie en toerisme.

Eurodistrict Basel: Opgericht in 2007 als samenwerkingsverband tussen kanton Basel, naburige Franse gemeenten en departement en regio Elzas, evenals naburige Duitse gemeenten en districten (830.000 inwoners), met focus op grensoverschrijdende infrastructuur, economische en internationale ontwikkeling.

Regionalverband Ruhr: Sinds 2004 zijn elf steden en vier districten uit het Duitse Roergebied verenigd in Regionalverband Ruhr, met een eigen verkozen parlement (5,2 miljoen inwoners). Het investeert in projecten die het gebied aantrekkelijker maken voor bedrijven en toeristen.

Metropolitan Washington Council of Governments: Opgericht in 1957 als overlegorgaan tussen Washington D.C., de federale overheid, naburige staten Maryland en Virginia, en lokale besturen uit de metropool (5 miljoen inwoners), met focus op mobiliteit, milieu, veiligheid, planning en economische ontwikkeling.

Randstad-Holland: Binnen het stedelijk netwerk gevormd door Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht werden de jongste jaren een veelheid van samenwerkingsclusters ontworpen. De grootsteden verenigden zich elk op zich met hun randgemeenten in een stadsregio, en vormen samen een informeel netwerk G-4 voor internationale promotie. Thans bestaan er plannen voor een Randstadprovincie met Utrecht, Noord-Holland en Flevoland, terwijl de stadsregio’s Rotterdam en Den Haag samen willen gaan in een metropoolregio.

Van afvalstoffenbeleid naar duurzaam materialenbeheer

Met het Materialendecreet en het VLAREMA evolueert het Vlaamse afvalbeleid naar een duurzaam materialenbeleid met als speerpunten het sluiten van materiaalkringlopen en het verlagen van de milieudruk over de hele levenscyclus van een product. Dat is een noodzakelijke evolutie die bovendien ook tot heel wat innovaties zal leiden. Toch zijn er nog een aantal verbeteringspunten om van het Materialendecreet en het VLAREMA écht een succesverhaal te maken.

De Europese kaderrichtlijn voor het beheer van afvalstoffen stelt een strengere afvalverwerkingshiërarchie en een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid centraal. Verder verplicht de kaderrichtlijn de lidstaten om preventieprogramma’s en maatregelen op te stellen ter bevordering van hergebruik, recycling en gescheiden inzameling. Vlaanderen werkt aan de omzetting van de richtlijn via het Materialendecreet. Het Vlaams parlement behandelt het decreet momenteel, terwijl de regering het uitvoeringsbesluit (VLAREMA) al principieel goedkeurt.

GEÏNTEGREERDE VISIE NOODZAKELIJK

Het duurzaam materialenbeheer is een grote uitdaging voor zowel de bedrijven als de Vlaamse overheid zelf. Onze regio toonde al aan dat hij van aanpakken weet: Vlaanderen neemt alvast een koppositie in op het vlak van recycling. Het zou goed zijn om die positie te kunnen blijven innemen, want dat is goed voor de ecologie en de economie. Om dat te kunnen, moet de wetgeving wel aan een aantal voorwaarden voldoen.

Zo is het noodzakelijk dat de ontwikkelde visie beleidsoverschrijdend werkt, waarbij de noden op vlak van onder meer energie, product- en grondstoffen, klimaat- en innovatiebeleid geïntegreerd worden. De discussies omtrent het gebruik van biomassa als voedsel, grondstof, materiaal of als energiebron tonen aan dat zo’n geïntegreerde visie noodzakelijk is. De uiteindelijke regelgeving moet dan ook in die context opgesteld worden.

AFVAL OF BIJPRODUCT?

Er is ook nood aan transparantie en coherentie. Het Materialendecreet formuleert de voorwaarden voor einde-afval en bijproducten zoals die op Europees

niveau vastgesteld zijn. Het VLAREMA stelt bepaalde bijproducten echter gelijk met eindeafvalstromen. Dat impliceert dat die bijproducten, die voordien niet onder de afvalregeling vielen, dat nu wel doen en dus onderhevig zullen zijn aan strengere regulering. Voor Voka is het duidelijk dat het VLAREMA in overeenstemming gebracht moet worden met het Materialendecreet om te komen tot een eenduidige en geen verzwarende reglementering.

INZETTEN OP BRONSORTERING

Een duidelijke regelgeving laat ook niet te veel achterpoortjes toe. Het Materialendecreet maakt een onderscheid tussen twee soorten sortering: bronsortering (gescheiden ophaling en inzameling) en uitsortering (sortering na gezamenlijke ophaling). Om de materiaalkringlopen effectief op een duurzame wijze te sluiten, moet er gekozen worden voor een scheiding aan de bron, voornamelijk om een hoge(re) kwaliteit van de recycleerbare en gerecycleerde stromen te waarborgen. Het Materialendecreet laat echter uitsortering toe – conform een ‘code van goede praktijk’ – bij slechte of onvolledige selectieve inzameling.

Als die code van goede praktijk niet behoorlijk opgesteld wordt en ze geen rekening houdt met de technische en economische haalbaarheid van uitsortering, zal dat leiden tot ontwijkgedrag en wordt het niet-naleven beloond. Daarom moet men in eerste instantie inzetten op bronsortering, vermits dat de meest efficiënte sorteermethode is om een duurzaam materialenbeleid te realiseren. Uitsortering kan dan alleen onder strikte voorwaarden toegestaan worden. ■

“Een duurzaam materialenbeheer vraagt coherentie en transparantie”

Carolien Pouleyn
Voka-kenniscentrum
carolien.pouleyn@voka.be

Marc Van den Bosch
Voka-kenniscentrum
marc.vandenbosch@voka.be

Groene fiscaliteit niet financierend

Met de begrotingssanering laait het debat over de vergroening van de fiscaliteit op. Dat is niet nieuw. In de jaren negentig verhoogden verschillende landen de belastingen op activiteiten die het leefmilieu schade toebrengen ter compensatie van een vermindering van de lasten op arbeid. Ze hoopten dat dat zou leiden tot extra groei, jobs en een beter milieu. Het idee oogt mooi. Maar een analyse leert dat groene belastingen de schatkist niet vullen.

“Het succes van groene belastingen zien we in een verbeterd leefmilieu. Niet in een volle schatkist”

Groene belastingen taxeren energieconsumptie, vervoer, milieuverontreiniging en ontginning van grondstoffen. In 2009 waren ze goed voor 2% van het bbp (7 miljard euro) in België en 2,4% van het bbp in de eurozone. Al bij al is dat dus relatief beperkt qua omvang. Zelfs bij een verdubbeling ervan is het niet van die aard om de belastingdruk op arbeid (23,7% van het bbp in België) drastisch te verminderen. Bovendien ligt de opbrengst ervan in 2009 respectievelijk 0,5%-punt en 0,4%-punt lager dan een decennium geleden. Die paradox valt te verklaren door de regulerende aard van groene belastingen. Ze remmen vervuilende activiteiten af. Bij succes brengen ze dus minder op. Ze zijn daarom geen stabiele financieringsbron.

VERBORGEN GROENE BELASTINGEN

Milieubeleid wordt niet enkel langs fiscale weg gevoerd. Er bestaan tal van andere beleidsinstrumenten zoals productnormen, convenanten, emissiehandel, het moduleren van belastingverminderingen, niet-fiscale inkomsten zoals tolheffingen, enzovoort. Sommige daarvan genereren ook inkomsten, maar vinden we niet terug in de internationale statistieken. Zo zijn regionale milieueffingen sinds 2002 niet meer aftrekbaar in de vennootschapsbelasting, in tegenstelling tot in andere landen. In reactie daarop vormde de Vlaamse overheid de afvalwaterheffing om tot een combinatie van een heffing (niet-aftrekbaar) én een bijdrage (wel aftrekbaar). Dat leidde tot een daling van groene belastingen met 150 miljoen euro. De uitgaven voor burgers en bedrijven stegen echter.

Een ander voorbeeld: sinds 2010 is de aftrekbaarheid van kosten verbonden aan bedrijfswagens en het voordeel in natura voor de werknemer gemoduleerd in functie van de CO₂-uitstoot. Die hervorming lokte weliswaar

een vergroening van het wagenpark uit. De extra kosten voor ondernemingen worden echter niet beschouwd als groene belastingen.

De opbrengst aan groenestroomcertificaten ten slotte bedraagt momenteel 450 miljoen euro. Tegen 2020 verwacht men een stijging tot 1,6 à 2 miljard euro. Maar dat wordt opnieuw niet meegerekend als groene belastingen.

Bij begrotingsbesprekingen is er ook traditioneel sprake van een verhoging van de accijnzen op brandstoffen. Daarbij gaat men eraan voorbij dat België ter zake al een automatisch vergroeningsmechanisme kent: het positief cliquetsysteem. Bij een prijsdaling van diesel of benzine verhoogt de accijns met de helft van de daling, weliswaar begrensd op 0,03 euro per liter voor benzine en 0,04 euro per liter voor diesel. Dat mechanisme genereerde in 2010 automatisch meerinkomsten van zo'n 600 miljoen euro (bijna 0,2% van het bbp). Begin 2011 stegen de accijnzen op diesel opnieuw met 0,04 euro per liter, maar nogmaals 600 miljoen euro extra zal waarschijnlijk niet gehaald worden. In 2011 werd bovendien het negatieve cliquetsysteem heringevoerd om een verdere stijging van de brandstofprijzen te temperen.

GEEN GOEDE PISTE

We vragen de nieuwe federale regering om bij de budgettaire sanering niet te rekenen op extra groene belastingen. Op basis van de internationale statistieken blijkt enige ruimte te bestaan, maar schijn bedriegt. Heel wat verdoken groene belastingen zijn niet meegerekend en er bestaan al lastenverhogende mechanismen. Het succes van groene belastingen zien we in een verbeterd leefmilieu. Niet in een volle schatkist. ■

Katleen Mariën
Voka-kenniscentrum
katleen.marien@voka.be

300.000 vervangingsvacatures

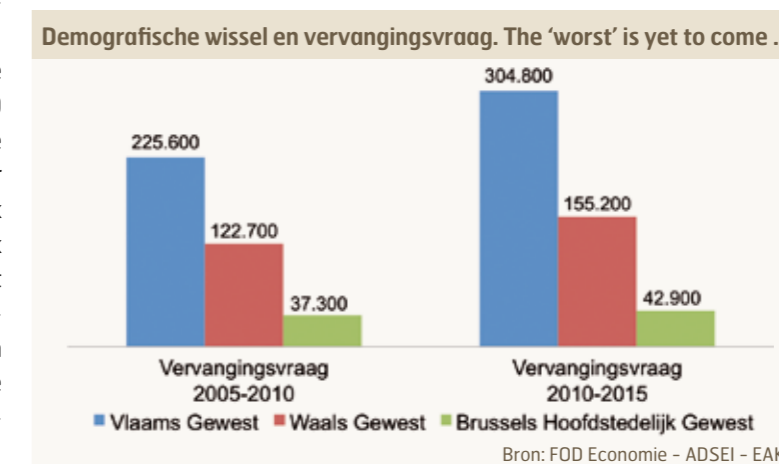
De Vlaamse arbeidsmarkt gaat gebukt onder een structurele krapte. De demografische wissel vuurt de komende jaren de oorlog om talent op onze Vlaamse arbeidsmarkt nog verder aan. Tussen 2010 en 2015 tellen we **300.000** vervangingsvacatures in Vlaanderen ten gevolge van de geschatte wissel van uitgetreden 50-plussers. En dan hebben we het nog niet over openstaande jobs als resultaat van mogelijke groei of vacatures door verloop.

De spanning op onze arbeidsmarkt is te snijden. Veelzeggend is de spanningsindicator van de VDAB. Die plaatst het aantal werkzoekenden tegenover de beschikbare vacatures, maar doet geen uitspraak over het aantal werkzoekenden dat effectief kwalitatief matcht met de vacatures. Onder de zes bestempelt men de arbeidsmarkt als krap, onder de vier als zeer krap. In september 2011 bedroeg de indicator 2,8. Dat wil dus wat zeggen. Bovendien heeft de VDAB niet alle vacatures van de Vlaamse arbeidsmarkt in eigen beheer. Ook is er geen rekening gehouden met de uitzendvacatures.

DEMOGRAFIE

En het slechtste moet nog komen. Demografie mag ons eigenlijk weinig verrassingen brengen. De massale uittrede van de babyboomgeneratie komt niet uit de lucht gevallen. En toch doet het cijfer van het verwachte natuurlijke verloop in de periode 2010-2015 naar adem happen: 304.800 vervangingsvacatures in Vlaanderen over de periode 2010-2015. Het cijfer voor België overstijgt het half miljoen (502.900). In de periode 2005-2010 was dat nog respectievelijk 225.600 voor Vlaanderen en 385.600 voor heel het land. Met andere woorden: het natuurlijke verloop in de periode 2010-2015 zal in Vlaanderen ten gevolge van de demografische wissel maar liefst 35% hoger liggen dan het al hoge niveau in de periode 2005-2010. Ook in Wallonië en zeker in Brussel is de stijging respectabel, maar toch een stuk minder (resp. 26% en 15%). Die inflatie aan vervangingsvacatures leidt zo tot een verdere 'verstikking' van een al structureel krappe arbeidsmarkt. De demografie dus als motor van de knelpunten economie. Elk talent moet dus aan het werk (blijven). Retentie op de arbeidsmarkt is meer dan ooit een absolute noodzaak. Hoog tijd dus om zwaar in te zetten op een actief arbeidsmarktbeleid dat werken aanmoedigt en vervroegde uittrede ontmoedigt.

- In de eindloopbaanproblematiek is er nood aan een betere activering van het zoekgedrag, die nu federaal bepaald is. De activering stopt nu op 49 jaar, maar moet onverwijld tot 58 jaar opgetrokken worden.
- Tegelijk breidt de VDAB zijn systematische aanpak (nu tot 55) uit tot dezelfde leeftijd.
- Moedig investeringen in competenties van 50+'ers aan en laat landingsbanen (huidig tijdscrediet vanaf 50 jaar) pas toe vanaf 60 jaar.
- Trek de loopbaanvoorwaarde voor vervroegd pensioen op van 35 naar 40 jaar. Bouw het conventioneel brugpensioen af en laat het nog slechts toe vanaf drie jaar vóór de wettelijke pensioenleeftijd.
- Moedig de vraag naar 50-plussers aan door de loonlasten ervoor verder te verlagen en flexibiliseer de Vlaamse tewerkstellingspremie 50+, zodat bijvoorbeeld ook de uitzendsector ze met succes kan inzetten. ■

- Verhouding werkzoekenden vs vacatures: 2,8
- Natuurlijk verloop 2010-2015 in Vlaanderen 35% hoger dan in 2005-2010
- Werken aanmoedigen en vervroegde uittrede ontmoedigen, is noodzaak

Gianni Duveiller
Voka-kenniscentrum
gianni.duvillier@voka.be

HOE WENDBAAR IS UW BEDRIJF?

VOKACONGRES 2011

Als bedrijfsleider houdt u het roer van uw onderneming best goed in handen. De steeds veranderende omgeving en de snelle evolutie in de business vragen een wendbare ingesteldheid. Kom naar het VOKACONGRES 2011 en hoor hoe Bert De Graeve als CEO van Bekaert zijn bedrijf op koers houdt. Kathleen Cools modereert het debat met Markus Arnold (Bayer), Christian Van Thillo (De Persgroep), Christine Buelens (Metalogic) en Patrick Develtere (ACW).

VOKACONGRES 2011
22 // 11 // 2011
TOUR & TAXIS, BRUSSEL
Info & inschrijven via WWW.VOKACONGRES.BE

Vlaams
netwerk van
ondernemingen

DE TIJD

